

פחד ותיעוב במערכת המשפט

אביגדור פלדמן 16.06.2013 20:00

מערכת המשפט לא ידעה שיש עין הצופה על כל מהלכיה זה שנים רבות. מחלון דירתו התבונן פרופ' דניאל פרידמן בחשדנות, כשכנה חטטנית מאזור איסט־אנד בלונדון, בכל מה שקורה ברחוב המשפטי שלנו ורשם במחברת עבה מה שראה. כעת הוא הוציא ספר, "הארנק והחרב, המהפכה המשפטית ושברה" (הוצאת ידיעות אחרונות), ובאמת לא היה כדבר הזה.

פרידמן, בעל המראה המסוגף, שספרו הראשון היה "ביטוח רכב למנועי", רכש את מעמדו באקדמיה וקיבל פרס ישראל בזכות הספר למיטיבי לכת, "עשיית עושר ולא במשפט". ספר שיטתי מוקפד, משעמם כמו הרצאה של פרופסור אורח מצרפת על שירת הטרובדורים.

אך בין עשיית עושר ולא במשפט לביטוח כלי רכב ודיני חיובים שוכנת נפש רגוזה, יורקת אש וגופרית, שאינה בוחלת באירוניה מושחזת, במתן ביטוי לשנאות אישיות וסגירת חשבונות, וכאלה יש הרבה. הספר היה יכול בקלות להיקרא בשם "תיעוב ופחד במערכת המשפט".

קודם כל צמרת הפרקליטות, ואחריה, במרחק קצר, בית המשפט העליון ואלה שמילאו את שני התפקידים: אהרן ברק, יצחק זמיר, דורית בייניש, מישאל חשין ועדנה ארבל, לה הוא חש בוז בלא גבול. כך, למשל, הפרק העוסק בהתעצמות כוחו של היועץ המשפטי לממשלה קרוי "איך קרה שהיועץ עלה למעלה", על משקל השיר של רביעיית מועדון התיאטרון (נוסח עברי חיים חפר) "איך הפשפש עלה למעלה".

רק מי שהיישיר מבט אל תהומות העלבון וצרות המוח יכול לפענח טוב כל כך את המניעים האישיים, את הצביעות ואת ההתחסדות של מנהיגי המשפט, המסווים יהירות בקלישאות משפטיות על "אמון הציבור" בממשלה, בבית המשפט, או בכל־יכול; ואת קריאות הקרב של השופט ברק על "השלטת שלטון החוק בשלטון" והשלטת שלטון החוק במחוקק, שהפכו את בית המשפט העליון לכל־יכול על רשויות המדינה ובעל מונפול על החוכמה, המתחפשת לסבירות.

ופרידמן מצליף, אוי כמה שהוא מצליף. הוא מצליף כמי שאין לו כבר מה לאבד: על ידידים חדשים ויתר, לכסף ולמותרות הוא אינו זקוק כמדומני (יעידו על כך בגדיו, הנראים כאילו נפלו ממשאית עודפים), ואויבים חדשים לא יהיו גרועים כמו אלה הישנים. למשל, מישאל חשין, שאיים עליו שיגדע את ידו הקמה על בית המשפט העליון, וגבריאלה שלו, שתיארה אותו כילד המרטיב את מיטתו שוב ושוב ללא הבושה.

דניאל פרידמן דוהר על סוסו כמיכאל קולהאס בן ימינו. סיבותיו לכאורה ידועות והוא אינו מסתיר אותן, אך הן מסתוריות ועמוקות ככל תאווה אנושית קיצונית. פרידמן כמו אומר למערכת המשפט - לקחתם לי סוס, ואני אקח מכם את ממלכתכם הנוחה, המדושנת, ואבעיר את המועדון עד לאפר.

מאחורי גבו מציצה המחותרת הנרדפת של הלוחמים בכנופיית שלטון החוק: אריה דרעי וחברו הטוב חיים רמון, אביגדור ליברמן רוני בראון, דרור חוטר ישי, יעקב נאמן, אריאל שרון ובניו, ובראש ובראשונה - אהוד אולמרט, שמינה אותו לשר המשפטים.

הספר מקבל ממדים אפיים כאשר פרידמן מזהה תבנית עתיקת יומין, ולפיה בצמרת עולם המשפט

פועלת חבורת קושרים, הקוראת לעצמה בשם "חבורת שלטון החוק סוד מוחלט בהחלט". החבורה פועלת לסילוק כל שר משפטים (רמון, נאמן), יועץ משפטי (בר־און), ראש לשכת עורכי הדין (חוטר ישי), המעזים לצאת נגד האקטיוויזם השיפוטי האימפריאלי ואשר לא הגיעו מהמועדון הסגור שהוקם בטקס חשאי בחדר סטודנטים דל באוניברסיטה העברית בתחילת שנות ה-50. טקס שהוקם על ידי ברק, חשין, זמיר ויצחק אנגלרד, שנשבעו בברית דמים, כי רק הם ומי שהם יקבלו למסדר החשאי ימלוך בפרקליטות או בבית המשפט העליון.

בסיפור יש אלמנט דיקנסי טראגי: גם פרידמן הצעיר היה בחדר הזה (למרות מראהו החסר גיל, פרידמן הוא בן 78), אך סירב לערבב את דמו בדמו של מישאל חשין וללמוד בעל פה את עבודת הדוקטורט של ברק "אחריות שילוחית וטובת המעביד". לכן הודר מן הטקסים החשאיים, שבהם התקבלו למסדר של כנופיית שומרי החוק דמויות נוספות כבייניש וארבל. האם זוהי נקמת הלב האובד, שנטרקה בפניו הדלת? נראה שלא. לפחות על פי הספר, עוד בשנות ה-80 הוצע לפרידמן כיסא בבית המשפט העליון, והוא סירב. נראה שגם הוא משתייך לאלה שאינם מצטרפים למועדון אשר מסכים לקבל אותם.

אינני יכול להשקיט את תנועת הלשון שלי, המלקקת את השפתיים לנוכח הספר הזה: מצד אחד, רכילות משובחת מחדרי חדרים, ומצד אחר - ואולי חשוב יותר - אומץ לב נדיר וכתיבה שיטתית, שמאחוריה איסוף ומחקר מדעיים, שאינם נופלים ממחקריו האחרים, שזכו לכבוד ותהילה בעולם המשפט. אני רואה בעיני רוחי, בארון הבגדים העצוב של הפרופסור אלפי כרטיסיות מסודרות על פי נושאים ותת־נושאים, הכוללים אלפי מראי מקום וקטעי עיתונים, ומדור מיוחד, עבה במיוחד, לכל מי שכתב אי פעם נגד פרידמן.

לראשונה בתולדות המשפט בישראל מציב מומחה אקדמי, שאיש לא יחלוק על כישוריו, מראה שחורה, שאינה נרתעת מחשיפת כל פגם ורשעות ויהירות ואטימות לב. פרידמן אינו שוכח כלום ואינו סולח לכלום, ממעצרו המיותר והמבזה של אשר ידלין עד תום ההליכים, שגרם לו להסכים להסדר טיעון גרוע, עבור בהתאבדותו של אברהם עופר ובמשפט הגרוטסקי של חיים רמון ודרור חוטר ישי, ועד לפתק שכתבה נשיאת בית המשפט השלום עדנה בקנשטיין לשופטת שהרשיעה את חוטר ישי, זיוה הדסי־הרמן: "זיוה'לה באתי לאמר לך יישר כוח! עדנה". לא טפחת "יישר כוח", נותן פרידמן למערכת המשפט, אלא סנוקרת מכוונת היטב, שכמוה לא ספגה מעולם. הכותב הוא עורך דין